

УДК 336.143.(477)

Т.І. ЄФИМЕНКО,
*доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник
ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”*

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ІНСТРУМЕНТІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Посилення взаємозалежності подальшого піднесення національної економіки України та її конкурентоспроможності супроводжується підвищенням її ефективності і визначається порівняльними перевагами з іншими країнами, а також ефективністю регулюючої діяльності державних і громадських інституцій.

Як зазначено у доповіді МВФ „Огляд світової економіки” [1], в світі, починаючи з ХХ-го сторіччя, роль держави та її владних органів у регулюванні економіки суттєво змінилася. За даними фахівців Міжнародного інституту розвитку менеджменту [2], значну питому вагу в рейтингах конкурентоспроможності країн відіграють: державні фінанси, фіскальна політика, суспільний та інституційний устрій, господарське законодавство.

Бюджетна політика вважається однією з головних складових інструментарію державного втручання в економіку. Її завдання щодо створення необхідних економічних, правових та організаційних засад формування і оптимального розподілу фінансових ресурсів між різними ланками бюджету мають бути скоординовані із стратегічними цілями стійкого безінфляційного зростання держави та підвищення життєвого рівня населення, а засоби та інструменти державного управління — спрямовані на забезпечення макроекономічної стабільності, встановлення оптимальних структурних пропорцій в економіці, вирішення соціальних проблем, формування сучасних ринкових фінансових інститутів. Виклики ХХІ сторіччя, пов’язані з феноменом глобалізації, подальшою трансформацією національної економіки та її інтеграцією в світовий економічний простір в умовах існуючих обмежень та ризиків посилюють актуальність дослідження проблеми формування та реалізації конкурентоспроможної бюджетної політики в Україні.

Аналіз попередніх досліджень. У багатьох наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері державних фінансів підкреслюється провідна роль бюджетної політики в системі інструментів конкурентоспроможності держави. Теоретичним аспектам досліджень механізмів фіскальної політики та конкурентоспроможного економічного зростання присвячено наукові праці Дж. М. Кейнса, Й. Шумпетера, Дж. Б’юкенена,

Е. Хансена, Дж. Стігліца та ін. У вітчизняній літературі питання інституційних та структурних факторів конкурентоспроможності висвітлені в роботах В.М. Гейця, І.О. Луніної, В.М. Федосова, В.М. Опаріна. Проте сучасні кризові політичні та економічні тенденції в світі та Україні підтверджують наявність дискусійних питань у використанні бюджетної політики як потужного інструменту побудови конкурентоспроможної держави.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій бюджетного регулювання в Україні в контексті формування інструментів конкурентоспроможності держави.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна політика України має бути спрямована на забезпечення економічної і фінансової стабільності, стійкого економічного розвитку держави. Збалансованість доходів і видатків бюджетної системи, ефективне управління дефіцитом і державним боргом з метою інвестиційного забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності економіки є ключовими факторами результативного виконання функцій держави, підвищення якості державних послуг. В умовах фіскальних ризиків і обмежень необхідно підтримувати мінімальні державні соціальні стандарти, безперебійне фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, оборони, охорони громадського порядку, судової системи, здійснювати фінансову підтримку місцевого самоврядування тощо. Реалізації цих завдань підпорядковані пріоритети бюджетної політики, які розробляються на середньострокову та довгострокову перспективу з урахуванням основних засад економічного та соціального розвитку країни.

В період трансформації економіки України необхідно поєднувати, з одного боку, посилення соціальної спрямованості бюджету, з другого — збільшення бюджетних інвестицій на програми підвищення конкурентоспроможності країни (наукові дослідження, людський капітал, інноваційно-інвестиційну діяльність). Показники економічного зростання, інфляції мають бути взаємоузгоджені з рівнем дефіциту держбюджету, державного боргу.

Бюджетна політика розвинутих країн містить цілі і заходи, які підтримують щорічну збалансованість бюджету, незважаючи на поточний стан економіки, в межах певної фази економічного циклу. На думку багатьох західних вчених і політиків, активна роль держави полягає в наступному. У фазі спаду збільшується дефіцит бюджету зниженням рівня оподаткування та зростанням обсягів державних видатків. При цьому держава стимулює розвиток конкурентоспроможної виробничої сфери і закладає передумови для переходу до позитивної динаміки економіки. У фазі економічного зростання відбувається підвищення рівня оподаткування та зменшення обсягів фінансування державних програм, дефіцит скорочують з метою компенсувати сальдо бюджету, що зросло протягом попередніх фаз економічного циклу. Таким чином забезпечується збалансованість бюджету у середньостроковій та довгостроковій перспективі. Водночас незалежно від стану економіки серед головних цілей — довгострокове фінансування людського та технологічного розвитку.

Сучасні тенденції фінансово-економічної кризи, пов'язані з малокерованим розвитком подій, підтвердили, що спроби використання стабілізаційного фіскального механізму не завжди виправдовують очікування. Як зазначив Президент Франції Ніколя Саркозі, „...нестабільність та безпорядок посилюватимуться, якщо ми не адаптуємо успадковані з минулого міжнародні інститути до реалій XXI століття” [3]. На наш погляд, потребують подальшого удосконалення механізми стабілізації, що вбудовані в бюджетну систему, а також наднаціональні норми формування та реалізації бюджетних політик різних країн.

Розглянемо бюджетні показники України у 2005 – 2007 рр. На рис. 1 – 2 наведено статистичні дані динаміки ВВП, доходів та видатків, державного боргу в складі Державного бюджету. Незважаючи на неодноразове коригування, практично усі фактичні

значення показників суттєво відрізняються від прогнозних. У 2005 році за значного уповільнення зростання ВВП (факт 102,7% проти 105,0 і 108,6 першого та уточненого прогнозу) план по видатках не виконано на 7,7 млрд. грн., по доходах на 1,6 млрд. грн. Таким чином, штучно знижено дефіцит бюджету на 5,6 млрд. грн. У 2006 році фактичні темпи росту ВВП практично збіглися з остаточним варіантом плану 107,3% проти 107,0. При перевиконанні плану по доходах на 2,8 млрд. грн. видатки недофінансовано на 9,2 млрд. грн., і, як наслідок, дефіцит бюджету у 2006 році також зменшено проти плану на 12,5 млрд. грн. У 2007 році зростання ВВП на рівні 107,6%, майже збіглося співпадаючи з передостаннім варіантом плану (107,0) – на 1,1% вище останнього. Дефіцит бюджету зменшено на 16,3 млрд. грн. проти плану, видатки недофінансовано на 13,6 млрд. грн., доходи вище плану на 1,7 млрд. грн. Протягом досліджуваного періоду навіть при перевиконанні доходів бюджету видаткова частина бюджету систематично була недофінансована. Така практика, очевидно, не на користь розпорядників бюджетних коштів. А зменшення дефіциту бюджету за часи зростання економіки було б варто досягти за рахунок більш стрімкого зростання доходів.

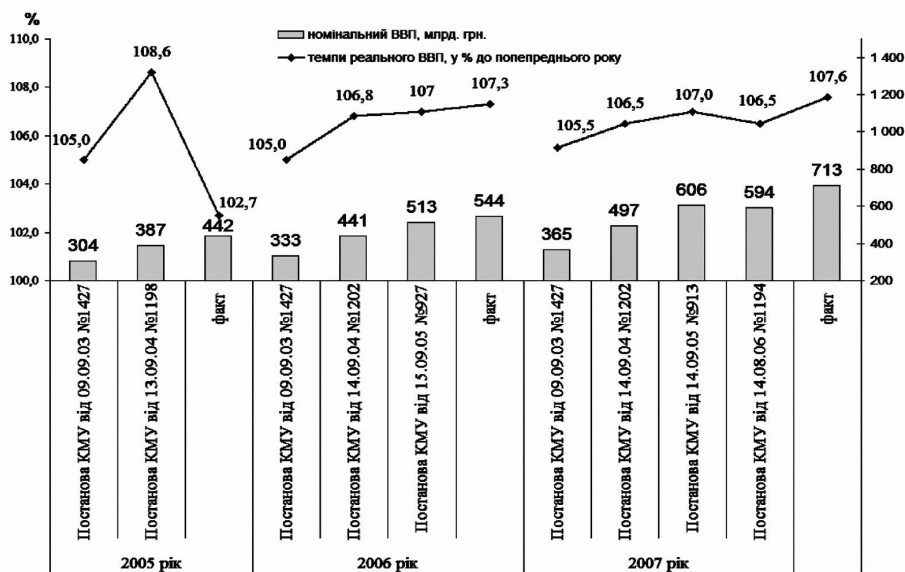

Рис. 1. Планові і фактичні показники реального та номінального ВВП у 2005–2007 роках

Загрози стабільності та перспективам розвитку економіки, що впливають із світової фінансової кризи потребують негайного внесення змін до бюджетної політики 2008–2009 і наступних років.

Як відомо, сутність цілі довгострокового фінансування полягає в тому, що держава визначає довгострокові пріоритети бюджетної політики і концентрує фінансові ресурси на фінансування розвитку стратегічно важливих напрямів соціальної та економічної політики, що, в кінцевому підсумку, дає можливість вийти з кризи і перейти до фази розвитку, забезпечивши при цьому циклічно збалансований бюджет.

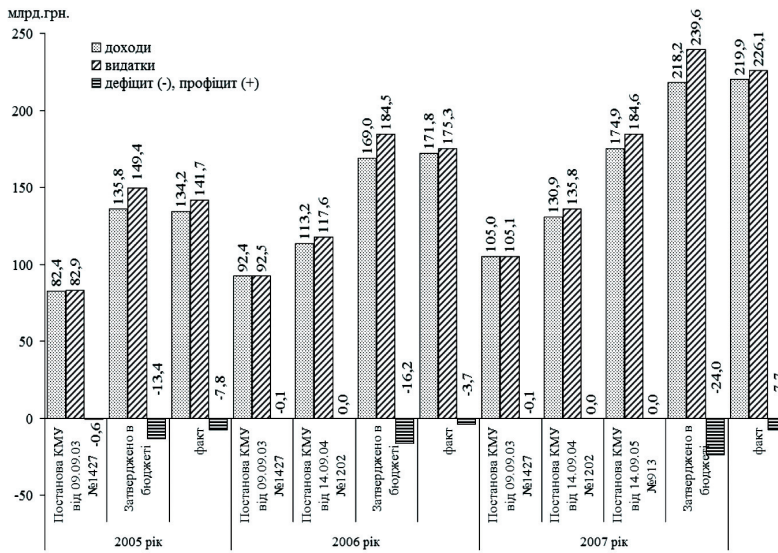

Рис. 2. Планові та фактичні показники доходів, видатків, дефіциту та профіциту зведеного бюджету у 2005–2007 роках, млрд. грн.

Встановлення пріоритетів бюджетної політики на середньо- та довгострокову перспективу дає змогу здійснювати системну оцінку досягнення цілей бюджетної політики, визначених при підготовці та виконанні бюджетів минулих періодів, з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни та окремих секторів економіки, а також змін у зовнішньому та внутрішньому економічному середовищі. На базі проведеного аналізу виявляється можливим коригувати пріоритетні напрями бюджетної політики при підготовці бюджетів наступних періодів.

Сучасна держава постає перед проблемою вибору стратегії економічного розвитку, що передбачає оптимальне поєднання соціальних та економічних програм – „стратегії зростання для боротьби з бідністю” [5].

Останніми роками точаться дискусії щодо оптимального співвідношення розмірів соціальних та інвестиційних видатків бюджету. В умовах кризових обмежень соціальна спрямованість бюджету вважається несумісною зі стратегією та бюджетом економічного зростання. Часто стверджується про взаємозалежність між рівнем економічного зростання, що досягається, зокрема, і державними інвестиціями, та соціальною рівністю. Передбачається, що завдяки вищим темпам економічного зростання збільшуються можливості бюджету фінансувати соціальні програми. З іншого боку, „...до певної міри протиставлення зростання/бідність видається беззмістовним” [5]. Зокрема, у розвинутих країнах спостерігається менша диференціація в доходах на відміну від більшості країн, що розвиваються, які демонструють високі темпи економічного зростання при збільшенні розривів у розподілі доходів.

Згідно з традиційним розумінням принципів бюджетного процесу видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надмірно сплачених до бюджету сум.

Водночас бюджетне регулювання як головний державний інституційний регулятор не може не мати виражений цільовий характер та орієнтуватися на критерії вибіркового та пріоритетного фінансування. Робити одночасно уніфіковані соціальні виплати популістського змісту та проводити цільове фінансування неможливо, адже ефективна бюджетна політика не може мати нічого спільного із заграванням з електоратом, що ми можемо спостерігати сьогодні. Вона повинна базуватися на ідеї зростання доходів населення не за рахунок проінфляційних виплат, а швидше за рахунок зростання ВВП. Розглянемо видатки зведеного бюджету України у 2000 – 2007 рр. у відсотках до ВВП у 2000 – 2007 рр. – рис. 3 і 4.

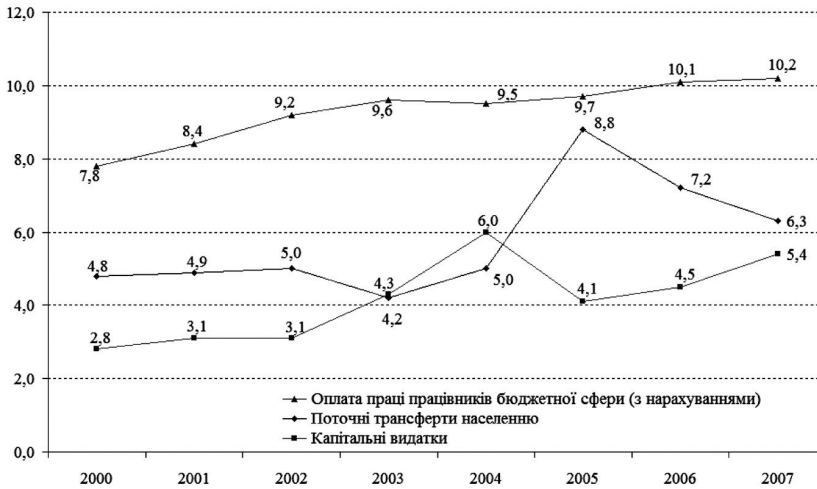

Рис. 3. Видатки зведеного бюджету на оплату праці, поточні трансферти населенню та капітальні видатки (за економічною класифікацією), у % до ВВП

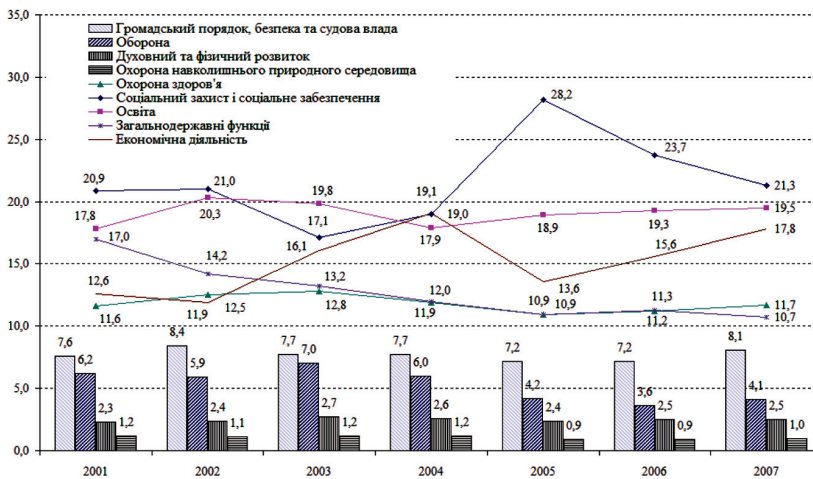

Рис. 4. Видатки зведеного бюджету на оплату праці, поточні трансферти населенню та капітальні видатки (за функціональною класифікацією), у % до ВВП

У 2004 році істотне зростання соціальних виплат через бюджетну політику мало позитивний комплексний ефект, пов'язаний з підвищенням рівня добробуту громадян і зростанням економічного розвитку держави. У 2005 році надмірна соціалізація бюджету призвела до погіршення та пригнічення практично всіх основних макроекономічних індикаторів. За підсумками 2005 року приріст доходів населення (на 39,1%) значно випереджав зростання реального ВВП (2,7%). При цьому загальмувалося також зростання промислового виробництва, будівництва та експорту, практично призупинилися капітальні вкладення та інвестування в основний капітал. Не підкріплена економічним розвитком “соціалізація” бюджету лише тимчасово вирішувала завдання підвищення добробуту населення, оскільки вона не базувалася на адекватному розширенні обсягів виробництва і підвищенні продуктивності праці.

Навіть за таких результатів, в основних напрямках бюджетної політики на 2006 рік було знову задекларовано „випереджальне зростання реальних доходів населення порівняно з темпами зростання валового внутрішнього продукту”. Ще один приклад. При задекларованій на 2005 рік цілі, яка передбачала, що „темпи зростання мінімальної заробітної плати мають перевищувати темпи зростання інших мінімальних соціальних виплат та доплат” реалізація бюджетної політики призвела до того, що структура доходів громадян різко погіршилась. Якщо 2004 році 59% доходів громадян складала заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, то у 2005 році — лише 57%. Відповідно, зросла залежність населення від соціальної допомоги: з 38,2% — у 2004 році до 39,7% на 01.01.2006 року. Отже, замість створення умов для продуктивної праці та достойної її оплати нівелювалась стимулююча роль заробітної плати. Вищевикладене свідчить про відсутність дієвих індикаторів, які повинні сигналізувати про необхідність коригування бюджетної стратегії.

Аналіз галузевих цільових орієнтирів витрачання бюджетних коштів на 2000–2008 роки показує, що кожного року ці орієнтири змінювалися. Якщо, наприклад, серед пріоритетних напрямів бюджетної політики на 2000 рік було визначено підтримку вугільної галузі, агропромислового комплексу, виробництва сільськогосподарської техніки, будівництва житла, паливно-енергетичного комплексу, науки, інновацій та інвестицій, кредитування та здешевлення кредитів, житлово-комунального сектору, охорони навколишнього природного середовища, то вже на 2001–2002 роки серед пріоритетних напрямів залишились лише паливно-енергетичний комплекс, вугільна галузь та наука. Бюджетна підтримка паливно-енергетичного комплексу декларувалась як пріоритетна лише на 2000, 2002, 2006, 2007 та 2008 роки. Тобто про наявність послідовної бюджетної стратегії підтримки зазначеного напрямку можна говорити лише в останні 3 роки.

У декларації цілей та завдань бюджету на 2008 рік одним з основних напрямів передбачалась підтримка виробництва сільськогосподарської техніки. Без сумніву, зазначений напрям є надзвичайно актуальним. Адже, наприклад, збір нинішнього рекордного врожаю зернових був під загрозою внаслідок недостатності збиральної сільськогосподарської техніки. Постановка цієї проблематики була висвітлена ще при визначенні основних напрямків бюджетної політики на 2000 рік. І лише на 2006 рік зазначений напрям знову знайшов своє відображення в бюджетних цілях, та й то — фінансувався у значно нижчих обсягах, ніж було передбачено в бюджеті. Якщо бюджетна програма «державна підтримка вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» у 2006 році була профінансована на 99,2% від запланованого, то програма підтримки інновацій та інвестицій, в т.ч. вітчизняного машинобудування для АПК — лише на 37,6%.

Аналогічна ситуація і в таких галузях як ракетно-космічна, літакобудування та суднобудування.

Тому невідкладними завданнями для урядів є здійснення додаткових заходів, що мають забезпечити істотне розширення фінансової бази, насамперед — за рахунок прискорення темпів виробництва та використання сприятливої внутрішньої і зовнішньоекономічної кон'юнктури, поглиблення бюджетної реформи. Критерієм ефективності

бюджетної реформи має стати конструктивний вплив бюджетів на реалізацію базових завдань економічних та соціальних перетворень як у середньостроковій, так і довгостроковій перспективі. Відповідно до світової практики бюджет має стати основним інструментом економічної політики. Насамперед, він має сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки, зміцненню політичної та соціальної стабільності у країні.

Пріоритетами розвитку бюджетної політики слід вважати збереження загальноєкономічної рівноваги, забезпечення збалансованості і, разом з тим, соціальної спрямованості бюджету за умов зменшення податкового тягара, зниження високого боргового навантаження при обмеженій можливості залучення зовнішніх ресурсів.

Політика держави на міжнародних фінансових ринках має формуватися з урахуванням пріоритетності погашення зовнішнього державного боргу, а не залучення нових запозичень. Усі види довгострокових позик органів державної влади, включаючи запозичення на ринку державних цінних паперів і єврооблігацій, повинні спрямовуватися на збільшення інвестицій, тим самим має бути створена основа для повного і своєчасного обслуговування державного зовнішнього боргу. Водночас доцільно є, щоб розмір внутрішніх запозичень визначався виходячи з оптимального варіанта запозичень на зовнішньому ринку і з урахуванням необхідності зменшення навантаження на внутрішній фінансовий ринок з метою спрямування вільних коштів суб'єктів господарювання у реальний сектор і створення умов для активізації інвестиційного процесу у всіх галузях.

Велике значення для формування бюджету в цілому має динаміка інвестицій в економіку. З точки зору бюджету держави, активізація інвестиційної діяльності, постійне зростання інвестиційних витрат на економіку проявляється через вплив інвестицій на базу оподаткування. Прямим наслідком активізації інвестиційної діяльності є розширення бази оподаткування практично усіх податків, зборів, обов'язкових платежів, а тому зростання інвестицій є стабільною стратегічною передумовою формування достатніх фінансових ресурсів держави у формі податкових надходжень.

На рис. 5 відображена динаміка основних показників соціально-економічного розвитку України у 2004 – 2007 роках.

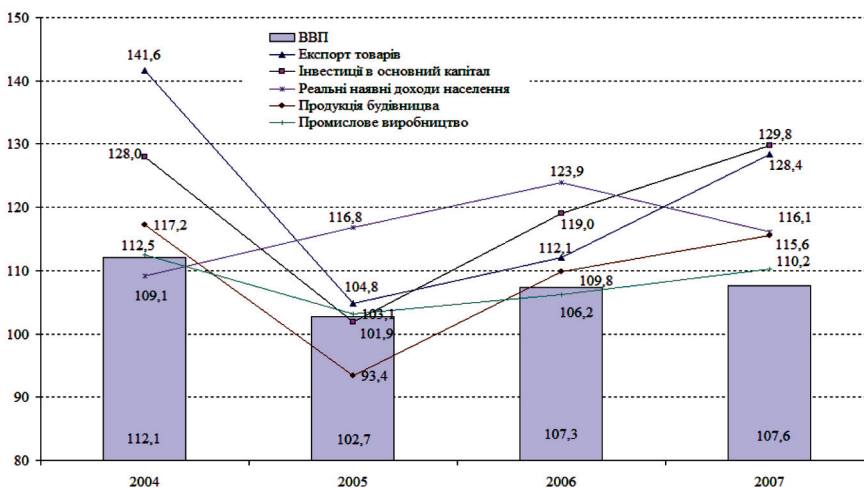

Рис. 5. Динаміка основних показників соціально-економічного розвитку України, у % до попереднього року

Активний вплив бюджетної системи на фінансові зв'язки і потоки між різними секторами економіки є необхідною умовою для забезпечення стабільних та високих темпів економічного зростання. Формування ефективного інституційного середовища відповідно до умов сучасного інноваційного розвитку, науково-технічного прогресу, становлення інформаційних систем є головним у проведенні виваженої бюджетної політики. Реалізація цієї мети постає фактором динамічного соціально-економічного поступу, гарантом безпеки та незалежності країни, умовою стабільності й ефективної життєдіяльності суспільства, досягнення успіху в глобальній конкурентній боротьбі, протистояння екологічним негараздам.

Завдання підвищення життєвих стандартів у країні, забезпечення сприятливих позицій на світовому ринку передбачають (при виробленні та реалізації бюджетної політики) врахування завдань послідовного та науково обґрунтованого формування попиту на інновації з боку вітчизняного виробництва та соціуму в цілому, фінансування випереджального розвитку фундаментальної науки, найважливіших прикладних досліджень і розробок, вдосконалення рамкових засад господарської діяльності, доопрацювання відповідної нормативно-правової бази.

Для сучасної соціально-економічної системи бюджетна політика серед сукупності державних фінансових важелів макроекономічного регулювання постає дієвим ланцюгом оптимізації розвитку, а з погляду участі у системі міжнародного поділу праці, у глобальній економіці — інструментом покращення національних конкурентних позицій, як з точки зору макроекономічного комплексу загалом, так і зважаючи на інтереси приватних агентів світового ринку.

Конкурентною силою є форсоване збільшення інноваційного потенціалу відповідно до нової ролі людського фактора, співвідношення науки та виробництва. В такому контексті саме бюджетна політика є ключовим інструментом формування інформаційного суспільства через витрати на освіту, науку, ініціацію технологічних кондомініумів, науково-технічних проектів. Слід додати, що іманентними елементами стратегії формування сукупного людського капіталу нації є все те, що сприяє повноцінному розвитку та реалізації творчого потенціалу особистості, включаючи медицину, розвиток культурних осередків, мистецтва. Це відповідає тенденції посилення інститутів державного втручання, навіть перенесенню «центру державного впливу на інституціональну та управлінську діяльність на всіх рівнях народногосподарського комплексу»[6] завдяки чому найбільш успішні ринкові держави стимулюють інноваційні, авангардні технологічні процеси.

Довгострокові, середньострокові та річні програмні документи, що визначають основні напрями бюджетної політики, мають бути послідовними, узгодженими та неперервними, забезпечувати інноваційну орієнтацію розвитку.

Головним критерієм традиційного макроекономічного регулювання з позиції забезпечення економічного зростання і соціального розвитку суспільства є рівень перерозподілу ВВП через бюджет.

Дотримання оптимального рівня співвідношення «бюджетні доходи — ВВП» є важливим для формування умов для сталого економічного зростання. У роки економічного піднесення його слід розглядати у взаємозв'язку з темпами зростання ВВП та відповідно до потреб держави за умов реформування податкової системи. Тому частка доходів бюджету у ВВП, на наш погляд, повинна бути достатньо високою, але не настільки, щоб перетворитися на гальмо розвитку та проведення структурних реформ. Світовий досвід показує, що стабільним податковим системам властива вагома частка доходів бюджету у ВВП. Так, наприклад, протягом останнього періоду відповідні показники сягали таких величин: у Німеччині — 31,4%, Великій Британії — 36,5%, Швеції — 40,1%, Франції — 41,9%,

Бельгії – 43,9%, Нідерландах – 46,1% [7, с. 293–302; 8, с. 267–274]. В Україні, за даними Держкомстату у 2000 – 2007 рр. питома вага доходів зведеного бюджету у ВВП складає 28,9 – 30,8%, що в цілому відповідає світовим тенденціям. Цей показник характеризує економічні відносини, що виникають між державою, юридичними і фізичними особами в процесі розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів, відображаються, передусім, у формуванні доходів зведеного бюджету. Формою прояву цих економічних відносин є встановлені законодавством України різні види надходжень від сплати фізичними та юридичними особами податків, зборів та інших обов'язкових платежів, надходжень з інших джерел до бюджетної системи, а матеріальним втіленням – грошові кошти, що мобілізуються до бюджетного фонду. Бюджетні доходи, з одного боку, є результатом розподілу вартості ВВП між суб'єктами економіки, з іншого – виступають об'єктом подальшого розподілу зосередженої у розпорядженні держави його частки, оскільки остання використовується як для формування державного бюджетного фонду, так і місцевих бюджетних фондів згідно з адміністративно-територіальним поділом країни.

Висновки. 1) Бюджетна політика є ключовим інструментом фінансування інвестицій в технічні, інституційні інновації, в людський капітал, що значно підвищує конкурентоспроможність національної економіки; 2) бюджетна політика має забезпечувати комплекс позитивних факторів, які сприяють поліпшенню параметрів ринкової діяльності, інноваційній активності, товарній диверсифікації на міжнародних ринках, зрештою глобальній ринковій експансії; 3) важливим виміром конкурентоспроможності є формування за допомогою бюджетних важелів соціального профілю інформаційної економіки, класу інноваторів, широких верств соціуму, які зацікавлені в інноваціях та які формують попит на інновації; 4) за сучасних умов функція перерозподілу ВВП через бюджет набуває цілковито нового значення. Фіскальну політику слід орієнтувати на стимулювання підприємницької активності та пошук нових форм державно-приватного партнерства в інвестуванні транспорту, інфраструктури тощо. Антикризові механізми повинні передбачати створення стабілізаційного фонду для підтримки фінансової стійкості економіки, скорочення витрат, в тому числі соціальних, поточної збалансованості бюджетів усіх рівнів; 5) в Україні посилились негативні тенденції непослідовності в розробці та реалізації бюджетної політики, про що свідчать значні відхилення фактичних бюджетних показників від запланованих, незважаючи на їх коригування до чотирьох разів на рік, а також переважне спрямування бюджетних видатків на поточні цілі та низький рівень інвестиційної активності держави; 6) бюджет України не повністю виконує функцію фінансового забезпечення цілей соціально-економічного розвитку країни, що мають стратегічний характер та спрямовані на зміцнення конкурентних переваг держави; 7) головним в подальшому реформуванні бюджетної політики буде укріплення законодавчої бази про державний бюджет [9]. Надійні правові норми повинні регламентувати формування і витрачання бюджетних коштів, бюджетний процес має відбуватися виключно згідно з бюджетними законами. У наповненні бюджету мають брати участь всі суб'єкти господарської діяльності, а державні фінанси – орієнтуватися на виконання як фіскальної функції, так і стимулюючої та регулюючої.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення механізмів конкурентоспроможного бюджетного регулювання в умовах регіоналізації міжнародного економічного співробітництва, на розвиток теоретичних і прикладних засад використання бюджетних інструментів у державних інститутах регулювання і на національному, і на міжнародному рівнях. Є потреба окремого зосередження наукової думки на проблемах наднаціонального регулювання небезпечних рівнів дефіциту/профіциту державного бюджету, з точки зору можливих кризових наслідків.

Джерела

1. *Мировая экономика в XX веке: потрясающие достижения и серьезные проблемы*, пер. с англ. Б. Болотин – 2001. – №1. – С. 3–15.
2. *Белоконь Н.Л.*, Международный опыт конкурентноспособности / Наука управления: новые ориентиры в развитии / сборник научных статей – М., Издательство РАГС, 2007. – С. 5–15
3. *Саркози Н.* Мир движется без руля и без ветрил / Доступно з <http://www.rosbalt.ru/2008/10/26/530934.html>
4. *Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України* / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, Т.І.Єфименко та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 712 с.
5. *Стігліц Джозеф.* Глобалізація та її тягар: Пер. з англ. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2003. – 252 с, –С. 92.
6. *Кваснюк Б.* Сучасна парадигма державного регулювання економіки // Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За редакцією доктора економічних наук Б.Є.Кваснюка. – К.: Ін-т екон. прогноз. Х.: Форт, 2003. – С. 28–30.
7. *Михайлова Е.К.* Регулирование платежей и движения капитала как инструментов торговой политики // Основы торговой политики и правила ВТО. – М.: Международные отношения, 2005. – С. 293–302.
8. *Соколовська А.М.* Податкова система України: теорія та практика становлення. – К.:НДФІ, 2001. – 372 с.
9. *Державний бюджет і ефективність економіки* / А. А. Чухно – К.: НДФІ, 2006, випуск 2 (35).–С. 26–32.

Аннотация. В условиях глобализации особо актуальной становится проблема пересмотра функций государства в регулировании социально-экономических преобразований, диверсификации методов и инструментов управления сложными трансформационными процессами. В статье рассматриваются стратегические и приоритетные задания реформирования бюджетной политики, направленные на усовершенствование действующего законодательства.

Summary. On the background of globalization, the problem of revising of state functions as to regulation of social and economic transformation, diversification of methods and tools of complex transformation processes management becomes especially relevant. The article deals with the strategic and prior tasks of budget policy which are directed towards legislation in force.

Стаття надійшла до редакції журналу 17.09.2008 року.